భాగ్యం భార్య

[కథానిక]

= శ్రీ భమిడిపాటి శివరామకృష్ణశర్మ =

మధ్యాహ్నం పన్నెండు దాటుతుంది. ఆ నాడు ఎండ కాస్త తీవ్రంగానే వుంది. భాగ్యం బి. ఏ. లో చేరేడు. కాని క్లాసు లింకా మొదలు పెట్టలేదు. భోజనమైనాక, కాస్సేపు, చదివిన భాగతే మళ్లీ ఓమారు అటూ ఇటూ తిరగేసి సావకాశంగా ఓకునుకు తీద్దామని నడుంవాల్చేడు భాగ్యం వీథిగదిలో. శెలవులుకదూ-రాత్రి చాలాభాగం చేమకూరవారి 'విజయవిలాసం' చదువుటతోటే గడిచిపోయింది. దాంతో నిద్రబాగానే వస్తోంది. కాని ఒళ్లంతా చెమటపట్టి చిరాకుగా వుండడంచేత సరిగా నిద్రపట్టటం లేదు. కళ్లు మూసుకొని ఎలాగైనా నిద్రపట్టించుకోవాలని తెగ ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు బద్ధకంగా ఇటూఅటూ దొర్లుతూ. అప్పుడప్పుడే కునుకు పడుతోన్నట్టుంది. వీథిలో ఎవరో పిలుస్తోన్నట్లుంటే మెళుకువ వచ్చేసింది. లేవలేదు- మళ్లీ పిలుస్తే చూద్దాం కదా అని. అప్పటికే ఐదారు కేకలు వేసిన ఆ వీథిలోని పెద్దమనిషి "ఎవరూ పలక లేదు. నిద్రపోతున్నారో ఏమో" అని ఈ సారి మరీ బిగ్గరగా పిలిచేడు—శోష వచ్చి బుర్రతిరిగి పడిపోతూన్న మనిషిలాగ. దాంతో ఇంటిల్లిపాదికీ వినిపించింది. ఇదివరకే లేద్దామని అనుకుంటూవున్న భాగ్యం ఈసారి ఎవరోఒకరు ఎలాగా లేచివస్తారుకదా అని అలాగేపడుక్కున్నాడు. భాగ్యం నాన్నగారు గబగబా వెళ్లి తలుపు తెరచి చూసేటప్పటికి ఓ బొత్తిగా అపరిచిత ముఖం సాక్షాత్కరించింది. లోపలికి వచ్చి కూర్చున్నాక ఆ నూతనంగా వచ్చిన పెద్దమనిషి తన కో పెళ్లి కావలసిన కూతురుందనీ, పండ్రెండేళ్లు నిండేయనీ, ఈ యేడు ఎలాగైనా పెళ్లి చేసెయ్యాలనీ, మీ పిల్లవానికి ఇయ్యాలని వుందనీ, పిల్లను వచ్చి చూచుకొనివెళ్లితే ఇచ్చిపుచ్చుకోడాల విషయం తమ ఇష్టప్రకారమే నడిపించవచ్చుననీ మామూలుప్రకారమే అనేసేడు. "సరే, రేపు బుధవారం నాడు వచ్చి పిల్లని చూచుకుంటా"మని అన్నాడు భాగ్యంతండ్రి చివరకు. గొడుగూ, అంగోస్త్రంసర్దుకొని ఆవచ్చిన ఆసామీ వెళ్లివస్తానని బయలుదేరేడు ఎండలోనే. వీథిగుమ్మందాకా వెళ్లి, "బుధవారంనాడు మీకోసం ఎదురుచూస్తావుంటా"మని మళ్లీ ఓసారి హెచ్చరించి, గుమ్మం దాటి పదిఅడుగులు వేసి, మళ్లీ తిరిగివచ్చి తలుపు తోసేడు— "పొడుంకాయ బల్లమీద మఱచిపోయినట్లున్నాను, క్షమించాలి" అంటూ. పొడుంకాయ అందుకుంటూనే ఓ ఘాటైన పట్టు పీల్చేసరికి జ్ఞాపకంవచ్చినట్టుంది "మీ అబ్బాయి కిప్పుడు శెలవులేకాబోలు. ఇంట్లోనే ఉన్నాడేమో" అని ప్రశ్నించేడు. "ఆ. ఇంట్లోనేవున్నాడు. పడుక్కున్నాడేమో. లేపుతానుండండి" అని లేవబోయేడు భాగ్యంతండ్రి. "పడుక్కున్నాడా? అల్లాగైతే నిద్రచెడగొట్టడం ఎందుకు? అక్కర్లేదులెండి. ఐనాకాని పిల్లవాడితో ఇప్పుడేంపనుంది కనుక? పెళ్లిపీటలమీద ఎలాగా చూస్తాంకదా. మరి మీరు వచ్చేది బుధవారమేకదూ? మరచిపోకండి." అని గుక్కతిప్పకుండా ఆ వచ్చిన పెద్దమనిషి అనేసి అక్కడనుంచి ఉడాయించేడు.

తాటాకుల ఇల్లైనా విశాలంగా బాగానే వుంది. మీద దిట్టమైన వెదురుకర్రలతో పెద్ద అటక కట్టేసుంది కొబ్బరికాయలు నిలువజేసేందుకుకాబోలు. బోలెడంత దొడ్డీ, దొడ్డినిండా ఫలవృక్షాలూను. ఆ కుగ్రామంలో వున్న తక్కిన ఇళ్లన్నీ కొబ్బరిఆకుతో నేసివుండడం,

ఈ ఇల్లుమాత్రం తాటాకుతో నేయబడివుండడం చూస్తే తక్కినవారికంటె ఈ ఇంటివారు ధనవంతులని తేలిపోతుంది. ఇంటికెదురుగా ఉన్న ఖాళీస్థలంలో ఓ దూళ్ల పాక; పాకప్రక్కనే ఓ పెద్ద గడ్డిమేటి. చుట్టూ ఎటు చూచినా ఎత్తుగా పెరిగిన పచ్చని కొబ్బరితోట. రంయిమని వీస్తోన్న గోదారిగాలి ననుభవిస్తూ మెల్లిమెల్లిగా పరిస్థితులు జీర్ణంచేసుకుంటున్నాడు తాతగారితో పెళ్లిచూపుల కెళ్లిన భాగ్యం. వీథిలో అరుగుమీద నాలుగైదు ఈతాకుల చాపలు పరువబడివున్నాయి. ఒకదానిమీద భాగ్యం ఓ స్తంభానికి జేర్లబడి కూర్చున్నాడు. దానిమీదే ఓప్రక్కని భాగ్యంతాతగారుమఠం వేసేరు. ఇంకోదానిమీద పిల్లతాలూకు పెద్దలంతా కూర్చున్నారు. మరోదానిమీద ఓ అమ్మాయి కూర్చునివుంది. ఆ అమ్మాయిబుర్ర భూగర్భంలో పాదుపబడివున్నది కనుక ఆ అమ్మాయే పెళ్లికుమార్తెఅని భావించవలసిందిగా మనవి. భాగ్యం తాతగారితో ఆ వూరు చేరుకొనేటప్పటికి సాయంకాలం సుమారు నాలుగు గంట లవుతుంది. ఓ పది, పదిహేను నిముషాలు కూర్చున్నాక పెళ్లికూతుర్ని ఇంట్లోకి పంపించేసేరు. అక్కడనుంచి భాగ్యంతాతగారూ, పిల్లతాలూకు పెద్దలూపురాణాలువిడదీసేరు. ఓ! ఒకటేమిటి, తోటలగురించి, పొలాలగురించి, కొబ్బరికాయధరగురించి, దాళవాపంటలు, ఎండలు, వానలు, గోదావరితిప్పలు, తిత్తమ్మత్రిప్పలు, అంకమ్మ అప్పులు, సోమన్నబోద, విస్సయ్యపిచ్చి మొదలైనవాటినిగురించి తెగమాట్లాడేసేరు కనుచీకటి కమ్మేదాకా. ఎవరితో మాట్లాడాలో, ఏం మాట్లాడాలో కూడా తెలియక, ఎటువైపు చూస్తే ఏం ప్రమాదం వచ్చి కొంపమునుగుతుందోనని బుర్ర వాల్చి కూర్చున్నాడు భాగ్యం. తాతగారు ఓ చెంబూ, నీళ్లూ పుచ్చుకొని బయలుదేరుతూ "ఒరే భాగ్యం! ఓ సారి అలా పోయివస్తాను. నువ్వూ వస్తే రా" అన్నారు. ఆ వూరి చెరువుగట్టుప్రక్కని అవశిష్టాలన్నీ నిర్వర్తించుకొని, చెరువులో కాళ్లు కడుక్కుని తిరిగివస్తూ తాతగారు భాగ్యంతో ప్రసంగించేందుకు ఉద్యుక్తులయ్యేరు.

"ఒరే భాగ్యం! చూడు వాళ్లు ఏదో యింత వున్నవాళ్లనడానికి సందేహం లేదు. నీ అదృష్టం బాగానే వుంది. మనం ఏమీ అడక్కుండానే మూడు వేలదాకా ఇచ్చేందుకు వుద్దేశమున్నట్లు సూచిస్తున్నారు. తరువాత ఎటునుంచి ఎటు వచ్చినా రావచ్చును. పిల్లకూడా మనకు నచ్చింది కనుక ఇప్పుడే తాంబూలాలు పుచ్చుకొని వెళితే మంచిదికాదూ?"

వినగానే నిర్ఘాంతపోయేడు భాగ్యం. తాతగారు అగ్నిహోత్రంలాంటి మనిషి. అపరిమితమైన కోపమూను. తను పట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్లు అనే రకం. అంటే సాహసమేమీ వుండదు. ఎవరైనా తాను చెప్పిన దానికి ఒప్పుకోకపోతే అడ్డమైన చివాట్లు పెట్టడమే కాకుండా కొట్టేటంత పనీ చేస్తాడు (కొట్టిన సమయాలుకూడా వున్నాయి) తనకు తెలిసివున్నంత ఇంకెవరికీ తెలియదనీ, తను చెప్పిందంతా వేదమనుకోవాలనీ ఆయనవాదం. అందులోనూ తాతగారంటే భాగ్యానికి చెప్పలేనంత భయం. కాని ఇది జీవితాంతం సంబంధించే సమస్య కాబట్టి అంత చులకనగా 'ఔను, కాదు' అనడం ఎలాగు? ఏమైతే అయింది, కొంతవరకు పెనగులాడి చూద్దామని నిర్ణయించుకొని అన్నాడు భాగ్యం సాధ్యమైనంత మృదువుగా—

"అయితే మనకు పిల్ల నచ్చిందని మీతో ఎవరు చెప్పేరండీ తాతగారూ? అసలు మీరు పిల్లవైపు ఓసారైనా చూశారా?"

"నచ్చకపోవడం ఏమిట్రా కుర్రనాగమ్మా! విశాలమైన ఇల్లూ, కావలసినంత దొడ్డీ, గేదెలూ, ఆవులూ, మూడువేలకట్నం, పండుగులకు తీసుకొనివెళ్తూ వస్తూ వుంటారు, ముద్దుముచ్చటలు సక్రమంగా జరుగుతాయనడంలో సందేహంలేదు. రత్నంలాంటి సంబంధం. తపస్సు చేస్తేమాత్రం ఇంతకంటే మంచిసంబంధం వచ్చిఏడుస్తుందట్రా నీకు?"

"క్షమించాలి తాతగారూ, ఆపిల్లనుగురించి నేను మాట్లాడుతున్నది."

"ఆపిల్ల కేమొచ్చిందిరా, నిక్షేపంలాగ పిల్లుంటేను! చేతులు లేవనా, కాళ్లు లేవనా? సినీమాతారల్లాగ, కాలేజీ అమ్మాయిల్లాగ రింగురంగా అంటూ వుండాలేమిట్రా మొన్నాడు ఎవరితో లేచిపోయినా

సరే. ఆరిపిడుగా! 'ఇంగ్లీషు చదువుకున్న అప్రాచ్యులకు బుర్ర వుండదయ్యా, వినవయ్యా' అని ఇదివరకు ఎంతమంది నాపాదాలమీద పడి మొర్రెట్టుకున్నా నమ్మలేదుసుమా. ఇప్పుడు అర్థమైపోయిందిలే నిగ్గంతా. నచ్చకపోవడమేమిట్రా నీమొఖం! నచ్చలేదుట! ఏం నచ్చలేదో చెప్పరా చూద్దాం."

తాతగారి ముఖం జేవురించింది. భాగ్యానికి భయమేసింది. తాతగారు ఊరుముతున్నారు. ఆయనతో వాదిస్తే లాభం లేదనుకున్నాడు భాగ్యం.

"చాలా బాగానే వుందండీ తాతగారూ"

తాతగారు చల్లపడ్డారు.

"ఇంకేంరా మరి? అదేరా బాబూ సంసారపక్షమంటేను! ఏదో తెలియక అన్నావు. దానికేంలే? చూడు, ఏదో కాస్త నాలుగు అక్షరం ముక్కలు చదువుకుందికూడాను. అన్నీ బాగానే వున్నాయి. మరి తాంబూలాల మాటేమిటి?"

"తాతగారూ! మీరు కోప్పడకుండావుంటే ఒకటి చెప్తాను. నాకో చిన్న అనుమానం వచ్చిందండి. ఆ అమ్మాయి అంతసేపు అంతగబగబా చదివినా ఒక్క పేజీకూడా తిప్పలేదేమండీ?"

"ఒరే! చిన్నపిల్ల, ఆడపిల్లానూ! అందులో పెళ్లిచూపులు. సిగ్గుచేతా, భయంచేతా మరచిపోతే పోవచ్చును."

"లేకపోతే ఆ ముద్రణ అక్షరాలే అంత బాగా చిన్నవై వుంటాయిలెండి తాతగారూ."

"ఔనురా. సందేహం లేకుండా అంతే జరిగి వుండాలి. చూసేవా ఇప్పుడిప్పుడే నీబుర్ర కాస్త పని చేస్తోందన్న మాట. ఇక ఆలోచించవలసినదేమీ లేదు, స్థిరపడిందన్న మాటేకాదూ?"

భాగ్యానికి ఈసంబంధం తప్పిపోయే సూచనలేమీ కనబడలేదు. నిజానికి ఆ పెళ్ళికూతురు అంత అసహ్యంగా లేదనే చెప్పాలి. కాని అప్పట్లో పెళ్ళి చేసుకొనే వుద్దేశం లేదు భాగ్యానికి. అది గమనించే అంతా కలిసి తాతగారి నిచ్చి పంపించేరు. ఈ సంబంధం చేసుకొనేందుకు భాగ్యానికి బొత్తిగా యిష్టం లేదు. ఆతనిలో కొనవూపిరిమాత్రం ఇంకా ఏమూలనుంచో తలచూపుతూవుంది. ఇంటిదగ్గర నాన్నగారూ, అన్నగారూకూడా ఇంత కచ్చితంగా మాట్లాడుతారా? పూర్తి అంగీకారం తెలిపేందుకు ముందు ఒక రోజు వ్యవధి వున్నా ఆరోజులోనూ ఏ అవాంతరమైనా అమాంతంగా ముంచుకురాకూడదూ?

"ఇంటిదగ్గర ఇంకా నాకంటే పెద్దవాళ్లూ, నాసౌఖ్యం వాంఛించేవాళ్ళూ వున్నారు కదాండీ? తాంబూలాలు పుచ్చుకొనేందుకు ఎలాగూ నిర్ణయించుకొన్నాంకనుక ఆ పుచ్చుకొనేది మనయింటిదగ్గరే నలుగురితోనూకూడా ఆలోచించి పుచ్చుకుంటే బాగా వుంటుందని నావుద్దేశం తాతగారూ" అన్నాడు భాగ్యం. సరే నన్నారు తాతగారు.

ఇంటిదగ్గరవారు కొంచెం బిగిసేరు. కట్నం నాలుగు వేలదాకా పెరిగింది. "ఒరే, నిజానికి మనకు వెనక ఆసరా ఏమీ ఆస్తే లేదు. నాలుగురాళ్లు ఎలాగో సంపాదించి ఆపూటకాపూట గడిపేస్తున్నాం. 'మీకేముంది' అనేనా అడగకుండా ఇంతకట్నం ఇస్తామని వచ్చేవాళ్లు మనకి మళ్లీ దొరుకుతారా" అన్నారు భాగ్యంనాన్నగారు. "ఎంతకాలం అలా ఆకట్టుకొని కూర్చుంటావు? నీకేం తెలియదు. మనం కావాలని అనుకున్నప్పుడు మళ్ళీ సంబంధాలొస్తాయా? జరిగిపోతేనే నయం" అంది భాగ్యంతల్లి. "శుభస్య శీఘ్రం అన్నారు రా నాయనా. మానలుగురికళ్లముందు ఆమాడుముళ్లూ పడిపోతే మాకింకేం బెంగవుండదు" అన్నారు భాగ్యం ముసలమ్మగారు. "బోలెడంత డబ్బు వస్తోంది. ఆ డబ్బు పెట్టి పైన ఏచదువులు చదువుకున్నా చదువుకోవచ్చు. ఆలోచించుకో." అన్నాడు భాగ్యం అన్నగారు. తనవాటాకు వచ్చే లాంఛనాలన్నీ ఏమైపోతాయో అని సందిగ్ధావస్థలో పడి నోరు చప్పరిస్తూ ఒప్పుకోమని వేడుకుంటూన్నట్టు జాలిగా చూస్తూ నిలుచుంది భాగ్యంచెల్లెలు. ఇంట్లో ఏమూలకు పోయినా తనకు తావులేనట్లు తోచింది భాగ్యానికి. మిగిలివున్న ఆశాలేశంకూడా భగ్నమైపోయిన శబ్దం ధ్వనిస్తోంది ఆతని గుండెలలో. ఆమరణాంతము నిలచి వుండవలసిన పవిత్రవైవాహిక బాంధవ్యాన్ని గురించి

తర్కించుకునేందుకు ఒకక్షణమైనా వ్యవధి లేక పోయింది ఆ పెండ్లి కుమారునికి. పెండ్లి! తన భావి జీవితాని కంతకూ వెలుగునీడలను దర్శింపజేసే అనివార్యమైన అధిదేవత భార్య అని తెలుసు భాగ్యానికి. అంతవరకూ తనకు కాబోయే అర్ధాంగలక్ష్మి అడుగు జాడలలో ఆశాసౌధాలను అనంతంగా నిర్మించుకున్న భాగ్యంకండ్లకు అంధకారం అలముకుంది. ఇంతమంది ఉత్సాహానికి స్వస్తిచెప్పి 'కాదు' అనడానికి మనస్కరించలేదు భాగ్యానికి. ఆమాసంలోనే యథావిధిగా వివాహం జరిగింది.

వివాహమై మూడోనెల తిరగకుండానే పిల్ల పెద్దమనిషి ఐనదని శుభవర్తమానం వచ్చింది.

* * *

భాగ్యం బి. ఏ. చదువు పూర్తికావచ్చింది. సంక్రాంతి పండుగలు యింకా రెండుమూడు రోజులు వున్నాయనగానే మళ్లీ వచ్చేరు భాగ్యంమామగారు అల్లుణ్ణి తీసుకొని వెళ్లేందుకు. భాగ్యానికి ఈ మారు అత్తవారింటికి వెళ్లేందుకు ఎంతమాత్రం ఇష్టం లేదు. ఇప్పటికప్పుడే మూడునాల్గుసార్లు అత్తవారింటికి వెళ్లడం జరిగింది భాగ్యానికి. అప్పటి అనుభవాలు భాగ్యంహృదయంలో ఇంకా నెత్తురుచిమ్ముతూనే వున్నాయి. భాగ్యం రానన్నాడు. వస్తేనేకాని వీల్లేదన్నారు మామగారు. వెళ్లమని ఇంట్లోవాళ్లు పోరు పెట్టేరు.

భాగ్యం బయలుదేరేడు. "అది యింకా చిన్న పిల్ల. కాబట్టి సిగ్గుపడుతూవుండవచ్చు—ఆ. ఇంకా చిన్నపిల్ల ఏమిటి? అప్పుడే వివాహమై రెండేండ్లు కావస్తోంది. నిజానికి ఇప్పుడు దానికి పదిహేనేండ్లు తక్కువకాకుండా వుంటాయి. ఎంతకాలం ఏమిటి ఆసిగ్గు? ఐనాకాని, అంత సిగ్గు ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా వుంటుందా! మాట్లాడకపోతే పోవచ్చుకాని ఒక్కసారి పొరబాటునైనా కనిపించడానికేం?— బొత్తిగా పల్లెటూరిపిల్ల కాబట్టి భయపడుతోందేమో? —మాసూర్యంభార్యమాత్రం పల్లెటూరిది కాదూ? ఇలాగే వుండేదా? వివాహమైనప్పటినుంచీ ఎంతో చనువుగా మాట్లాడుతూ తిరిగేది. సమస్తసౌకర్యాలూ తానే స్వయంగా చూస్తూవుండేది భర్తకు. అత్తవారిల్లు ఓపట్టాన్ని వదిలిపెట్టి రాగలిగేవాడా సూర్యం—ఎల్లకాలం అలాగే వుంటుందేమిటి? ఇప్పుడు పూర్తిగా మారిపోకూడదూ—" అత్తవారిల్లు చేరేదాకా ఇవే ఆలోచనలు భాగ్యానికి. కాళ్లు కడుక్కుంటూ వుండగానే వేయవలసిన కుశలప్రశ్నలన్నీ కురిపించేశేరు పెద్దవాళ్లంతా. గదిలోకి వెళ్లి ప్రయాణందుస్తులు మార్చి తెల్లబట్టలు కట్టుకొని కూర్చున్నాడు ఎంతో ఆశతో నిరీక్షిస్తూ. ఇదివరకటిలాగే ఫలహారం, టీ పట్టుకొని వచ్చి దగ్గర వుంచి వెళ్లిపోయింది అత్తగారు. కేవలం ఊహాగానాలతో ఉద్రేకించిన ఉత్సాహానికి టీ ఒక్కటీ చాలుననుకున్నాడూ భాగ్యం.

* * *

భాగ్యం పరీక్షలన్నీ బాగానే వ్రాసేడు. కార్యానికి ముహూర్తం నిర్ణయించేరు. పేరటాండ్ర సద్దు పూర్తిగా అణగింది. పట్టెమంచంకోడును ఆనుకొని నుంచుంది చిట్టి (భాగ్యంభార్య అసలుపేరు చిట్టెమ్మ). అప్పటి చిట్టితీరు చూస్తే భాగ్యం అనుకున్నంత సిగ్గుకాని, భయంకాని ఆమెలో ఏకోశానా కనిపించవు. భాగ్యం చిట్టికేసి సావకాశంగా చూడడం మొదలెట్టేడు. భాగ్యం తదేకదృష్టికి చిట్టి బుర్ర వంచుకోలేదు. చూపులలో చూపులు మెలిపెట్టింది. రెండేండ్లకు మళ్లీ యిప్పుడు. చిట్టి చాలా మారింది. నిజానికి అంతే పొడుగు వున్నా ప్రతీ అంగంలోనూ నడుమంత్రపు కలిమి నర్తిస్తోంది. ఏమైనా ఆమె అతని భార్య. మెల్లిగా దగ్గర చేరి ఆమెభుజంమీద చెయ్యివేసేడు. ఆమె తప్పించుకునేందుకు ప్రయత్నించలేదు.

"చిట్టీ! నిద్రవస్తోందా?" అన్నాడు కొంటెగా.

"లేదు. నీకు వస్తోందా?"—వెంటనే అడిగింది చిట్టి.

భాగ్యం తెల్లబోయేడు. తాను పొరబాటు వింటున్నాడేమో—

"చిట్టీ! పాలు చల్లారిపోతున్నాయి, త్రాగరాదూ?"

"నాకు ఇష్టంలేదు. నువ్వు త్రాగు." అంది చిట్టి.

ఈ మారుకూడా పొరబాటేనా? భాగ్యానికి ఎంతో ఆశ్చర్యమేసింది. భాగ్యం పురాతనఆచారవ్యవహారాలను అంటిపెట్టుకొని, అవన్నీ బహుమాన్యములని గ్రహించే వ్యక్తి కాడు. ఆతనిలో విచక్షణాజ్ఞానం వుంది. భార్యలు పూర్తిగా భర్తల అడుగాజ్ఞలకు లొంగివుండాలనీ, వారు కేవలం పరిచర్యలకే నియమింపబడ్డబానిసీలనీ, వారు తప్పనిసరిగా భర్తలకు అధికమైన గౌరవం చూపాలనీ భాగ్యం ఎప్పుడూ భావించలేదు. అలా అనుకునేవాళ్లను కఠినంగా నిందించేవాడు. కాని చిట్టి ఆతన్ని ప్రప్రథమంలోనే 'నువ్వు' అని సంబోధించడం అపూర్వంగా తోచింది. "ఎంతో పరిచయరీత్యా చనువు కలిగితేనేగాని 'నువ్వు' అని ప్రయోగించం. మనకంటే ఎంతో తక్కువవాడై వుండి, మనకంటే చిన్నవాడైతేనే కాని 'నువ్వు' అని ప్రథమంలో వాడం. అలాంటప్పుడైనా 'నువ్వు' అని అనాలంటే సంకోచిస్తాం—దాని కింకా చిన్నతనం, తెలియదేమో—ఆమెతల్లి భర్తనెప్పుడూ 'అండీ' అని సంబోధించడం వినడంలేదూ. ఆమెచుట్టాలు, స్నేహితులు అందరూ మర్యాదగానే భర్తల్ని పిలవడం నిత్యమూ వింటూనేవుండే. కడకు ఆమెయింటి దాసీదికూడా "ఇవేళ మా ఆయన వూళ్లో లేరు" అని అంటూవుండే. పోనీ,యీమె వారందరికన్నా ఎక్కువ విజ్ఞానసంపన్నురాలా, కాదే. మరి ఇదేమిటి!—ఏమైతేనేం? అలా పిలవడమే నాకు బాగుంది. లేనిపోని మర్యాదలు కల్పించుకొని దూరదూరాలకు విసిరివేయబడడంకంటె ఎంతో చనువుగా 'నువ్వు' అంటేనే ఎంతో హాయిగావుంది" అనుకున్నాడు భాగ్యం.

* * *

అది నిదాఘము. ఆకల్లల్లాడుటలేదు. కిటికీ అయినా లేని గది. డస్సిన నూత్నదంపతులు. చెమట విపరీతంగా పోస్తున్నది. ఒక చేతితో చిట్టి నుదుటను చెదరిన ముంగురులు వెనుకకుతోస్తూ ఇంకో చేతితో విసురుతున్నాడు భాగ్యం. ఎంతసేపని విసరగలడు! ఆపితే భరించరాని ఉక్క. చేతులు లాగుతున్నాయి. ఇంకా విసిరేడు. చేతులు పట్టులుతప్పేయి. విసనికర్ర క్రిందపడింది. కొంచెంసేపు వూరుకొని—

"ఒక్కసారి నీవు విసురుతావా చిట్టీ?" అన్నాడు భాగ్యం ముద్దుగా.

"నాకు చేతకాదు"—చిట్టి సమాధానం.

* * *

ఏదో పుస్తకం కావలసి అన్నగారి గదిలోకి వెళ్లి వెదుకుతున్నాడు భాగ్యం. ఇంతలో గది తుడవడానికని వచ్చింది వదినగారు. ఆతన్ని చూచి నవ్వుతూ "ఏమిటి భాగ్యం, ఎంతకాలమైనా మీఆవిడకు ఒక వుత్తరమైనా వ్రాయవు. నీకు సరదాలేదు" అంది. "ఏమిటోనమ్మా బద్ధకం" అంటూ పుస్తకం తీసుకోకుండానే తన గదిలోకి వెళ్లి కూర్చున్నాడు. ఆతని కండ్లలో నీళ్లు తిరిగేయి. తనకు సరదా లేదూ? నిజానికి ఉత్తరాలు వ్రాయడమంటే ఎంతో ఉత్సాహం భాగ్యానికి. చాలా బాగా వ్రాయగలడు. కవికూడాను. అతనిదగ్గరనుండి ఉత్తరాలు ఎప్పుడు వస్తాయా అని చాతకపక్షుల్లాగ నోళ్లప్పళించుకొని చూస్తూవుంటారు మిత్రులంతా. భార్య దేశాంతరమందున్నప్పుడు వుత్తరాలు వ్రాసి వ్రాయించుకోడంలో వుండే ఆనందాన్ని వూహించుకోలేకపోలేదు భాగ్యం. ఐతేనేం, పెండ్లి కని చదివిన(చదివినట్లు నటించిన)రెండక్షరాలు ప్రయత్నపూర్వకంగా చిట్టి పూర్తిగా మరచిపోయిన సంగతి అతని వదినగారికేం తెలుసు పాపం! అలాంటి ఆనందాన్ని అనుభవించేందుకు యోగ్యత లేకుండాపోయింది భాగ్యానికి. మిత్రులకుకూడా వ్రాయడం మానుకున్నాడు. "తన భార్యకు కాని ఆనందాన్ని తను ఎలా అనుభవించడం? తనెందుకు చదువుకున్నాడు? తన కెందు కంత పాండితి అలవడింది? తనలో లలితకళలెందుకు మూర్తీభవించేయి? తన రచనలు తన భార్య చదువుకొని, అర్థంచేసుకొని, ఆనందించలేనప్పుడు తనెందుకు వ్రాయాలి?—లోకం ఆనందిస్తుందికాదూ?—ఎవరా లోకం? తనకు భార్యకంటే ఎక్కువదా?—నే నొక మూర్ఖుడనై, అజ్ఞానినై, నిరక్షరాస్యుడనై, రమ్యరచనావిధానమెఱుగని సామాన్యుడనై పుట్టివుంటే నాభార్యను ఇంతకంటే ఎంతో ఎక్కువగా ప్రేమింపగలిగివుండేవాడినికదా" అని విచారించేడు భాగ్యం.

వెళ్లి భార్యను తీసుకొనిరమ్మని ఇంట్లో పోరు ఎక్కువయింది. సరే ప్రొద్దున్నే బయలుదేరేడు భాగ్యం మధ్యాహ్నానికి ఆవూరు చేరుకోవచ్చుకదా అని. అన్ని ముచ్చటలూ తీరుతాయి ఆ ప్రయాణంలో. మొదట కారు, తరువాత గోదావరిలో పడవ, ఆపైన పొలాలగట్లవెంబడి నడక. దురదృష్ట వశాత్తూ మొదటికారు దాటిపోయింది. రెండో కారులో ఎక్కి దిగేడు. పడవవాళ్లు "ఇప్పుడు గాలి ఎదురు, కెరటం ఎదురు, కట్టేందుకు వీల్లే"దన్నారు. ఏం చేస్తాడుకనుక ? రేవు దాటి నడక పుచ్చుకు న్నాడు. సామాన్యమా ? పదిమైళ్లు నడవాలి ఎండలో. దారిలో మంచినీళ్లైనా వుండవు. భోజనం లేదు. ధైర్యం చేసేడు భాగ్యం. సాయంకాలానికి అత్తవారిల్లు చేరుకొన్నాడు. భోజనం చేసి మధ్యాహ్నం బయలు దేరేననీ, పడవలోనే వచ్చేననీ అబద్ధమాడేడు మామ గారితో. ఆనాడు అత్తగారు ఇంట్లోకి వచ్చేందుకు వీల్లేకపోగా మామగారే వెండిగ్లాసులతో టీ పట్టుకొని వచ్చి 'పుచ్చుకోవోయ్' అన్నారు.

రాత్రి పదకొండు అవుతుంది చిట్టి గదిలోకి వచ్చేటప్పటికి. భాగ్యానికి మధ్యాహ్నం భోజనం లేదు. రాత్రి భోజనం సహించలేదు. పదిమైళ్లు ఎండలో నడక. బాగా వేడిచేసిపోయింది. కాళ్లు పీకు తున్నాయి. అందులో ఎడంకాలు మరీ అపరిమితంగా లాగుతోంది. నిద్రపట్టటం లేదు. బాధ భరించ డానికి శక్యంకాకుండా వుంది. జేబురుమాలు తీసి గట్టిగా పిక్కకు బిగించి కట్టేడు. ఓనిముషం బాధ తగ్గిన ట్లనిపించింది. తర్వాత కాలు నొక్కుకొని పోయి రెండోబాధ మొదలెట్టింది. కట్టు విప్పేసేడు. బాధ—చిట్టిని ఓసారి పిసకమని అడిగితే?—ఏమైనా అనుకుంటుందేమో ? కాళ్లు పిసికించుకునేందుకే యింత దూరం వచ్చేడేమో అనుకోదూ ?—అలా ఎందుకు అనుకుంటుంది ? బాధపడుతున్నానంటే చూస్తా వూరుకోగలదా ? దాని బాధ నాబాధ కాదా, నా బాధ దానిబాధ కాదా? కాక ఇదివరకు దానికి కాళ్లు లాగుతున్నాయంటే నేను పిసకలేదూ ? నే నేమైనా అనుకున్నానా ? నా కెంతో ఆనందం అని పించిందే? ఆమెకుమాత్రం ఎందుకు అలా వుండదు?— బాధ—అడగనా ?—బాధ—

"చిట్టీ! కాళ్లు లాగుతున్నాయి. నీకు పుణ్యం వుంటుంది, ఒక్కసారి పిసుకుతావా ?"

"నాకు నిద్రవస్తోంది"అంది చిట్టి.

ఎందుకు అడిగేను—

"అయ్యోచిట్టీ! నిద్రవస్తోందని ముందే ఎందుకు చెప్పలేదు ? ఈఉక్కలో సుఖంగా నిద్రపడుతుందా ఏమన్నానా ? మెల్లిగా విసురుతాను నిద్రపో" అంటూ విసరడం మొదలెట్టేడు. చిట్టి నిద్రపోయింది.

భాగ్యం పక్కమీదనుంచి లేచి మంచంకోడు నానుకొని నుంచున్నాడు. చిట్టికి తనంటే ఇష్టం లేదేమో ? -'అందరూ తాను చాలా అందంగా వుంటాడని అంటారే—మూర్ఖుడనా ? - బోలెడంత చదు వుందే—గౌరవం లేదా అంటే - అత్తగారు, మామ గారు, చుట్టాలు, వూళ్లో ఆబాలగోపాలం తన్ను నెత్తిమీద పెట్టుకుంటారే. కనబడినపుడల్లా "చిట్టీ! అదృష్టం అంటే నీదేనే. రత్నంలాంటి మొగుణ్ణి సంపాదించుకొన్నావు. మహారాణివి. ఏం నోములు నోచేవో"అననివారు లేరే—తనమీద ఏమైనా అనుమానం వుందా, అదీ లేదే—ప్రేమకు అందం గౌరవం ఏమిటీ? దాని మనసు యింకెవరియందైనా లగ్నంకాకూడదూ — ఊరిమొత్తానికి చూద్దామంటే వయసొచ్చిన మగపురుగైనా లేదే. పోనీ ఇప్పటివరకూ ఆవూరుదాటి యింకెక్కడకూ వెళ్లలేదాయె—మరి ఇదేమిటి! ఇదేమిటి!!—

కాలిబాధ. కడుపులో బాధ. బొమ్మలాగ అలాగే నిలుచుండిపోయేడు. కంటినీటితో బట్ట అంతా తడిసిపోవడం గుర్తించేలేదు. తెల్లవారుతోంది. చిట్టి కదులుతోన్నట్టు అనిపించింది. గబగబా కళ్లు తుడుచుకొని నిద్రపోతూన్నట్టు చిట్టిప్రక్కనే పడుకున్నాడు. చిట్టి లేచి లోపలికి వెళ్లిపోయింది. మళ్లీ ప్రయాణానికి ఆలస్యం అవుతుందేమోనని భాగ్యం కూడా లేచేడు.

ఆనాడు భాగ్యం పుట్టిన రోజు. ఆతని ఇంట్లోనే అల్పాహారవిందు ఏర్పాటుచేసేరు. మిత్రులు చాలామంది వచ్చేరు. భాగ్యాన్ని పాడమని బలవంత పెట్టేరు. భాగ్యం చక్కగా పాడగలడు. తరచు రేడియోనుండికూడా అతని పాటలు వినబడుతుంటాయి. నాలుగైదు చక్కని భావగీతాలు పాడేక మిత్రులంతా శెలవుతీసుకున్నారు. భాగ్యం లేచి తన గదిలోకి వెళ్లేటప్పటికి చిట్టి ఎదురై "ఏమి టాపాడుపాటలు అస్తమానూను" అంది. "అయితే చిట్టికి భావగీతాలంటే ఇష్టంలేదు కాబోలు!—అసలు చిట్టికి గీతాలేమిటో, భావగీతాలేమిటో, మరొకటి ఏమిటో తెలిస్తేకాదూ? —విచక్షణ ఎవరికి కావాలి? అవేవో పూర్వపుపాటల్లాగ లేవు. ఏమిటో క్రొత్తగా వుంది. ఇలాంటివి బయలుదేరేకే మన దేశం, భాష ఇలా తగులడిపోతున్నా యనుకునేవాళ్లు ఎంతమంది లేరు? అలాంటి ఉద్దేశాలు కలదే ఏమో చిట్టికూడా" అని తర్కించుకొని ఇకముందు చిట్టిముందు భావగీతాలు పాడగూడదని అనుకున్నాడు భాగ్యం.

రాత్రి గదిలో. కుర్చీలో కూర్చునివున్నాడు భాగ్యం. తమలపాకులు నములుకుంటూ పక్కమీద కూర్చుంది చిట్టి. చక్కని త్యాగరాజకృతి ఎత్తి హాయిగా పాడడం ప్రారంభించేడు భాగ్యం. సగం వరకూ నడిచింది కృతి. ఆగమని అరచింది చిట్టి. ఆగేడు భాగ్యం. "ఇందాకానే కదూ పాడవద్దని చెప్పింది. ఎందుకు అలా గొంతుక చించుకోడం" అంది చిట్టి. "అది బాగాలేదూ? పోనీ ఇది చూడు" అంటూ ఇంకోకృతి ఎత్తుకోబోయేడు భాగ్యం. "వద్దు వద్దు. నువ్వు ఇంకా పాడదలచుకుంటే నేను బయటికిపోతా" నని లేచింది చిట్టి. భాగ్యం లేచి చిట్టిచేయి పట్టుకొని "క్షమించు చిట్టీ. ఇంక పాడనులే. ఇంక నాజీవితంలో ఎన్నడూ పాడను చిట్టీ. దా. కూర్చో" అని బ్రతిమాలేడు.

"అమ్మా! కొంచెం తలకు నూనె రాస్తావా" అని తల్లిని అడిగేడు భాగ్యం- ఓనాటి మధ్యాహ్నం నిద్ర నుండి లేచేక బద్ధకంగా వుండి. "మీ ఆవిడ వచ్చేక కూడా నేనేనేమిటి రాయడం? దాన్ని రాయమను" అంది భాగ్యంతల్లి. ఇదివరకటిదాకా ఎంతో ఆప్యాయంతో పిలిచి బలవంతంగా నూనె రాసే తల్లి భార్య వచ్చేక, భార్యలే భర్తల సౌకర్యాలన్నీ చూచుకుంటారన్న మామూలుధోరణితో వూరుకుంది. చిట్టి రాయదు. అత డడగడు. "అడిగితే ఇదివరకటిలాంటి సమాధానమే వస్తే?—బలవంతంగా రాయించుకోకూడదూ?—ఆవిధంగా చేయించుకోడంలో ఆనంద మేముంది? ఆమెకు చేయాలన్న ఉత్సాహం, సరదా పుట్టాలి. ప్రేమతో ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకుంటూ, వేళాకోళానికి నుదుటనో బుగ్గలనో ఓనూనెబొట్టు రాస్తూ, దువ్వెన చేత్తో పుచ్చుకొని విలాసంగా ఎదురుగా నిలబడి తల నటూ ఇటూ త్రిప్పుతూ 'ఇలా కాదు ఆలా, అలా కాదు ఇలా' అంటూ రకరకాలుగా దువ్వి నవ్వించే భార్యచేతలలోని ఆనంద మెక్కడ? కండ్లవెంబడి నీళ్లు కారుస్తూ 'ఎందుకు వచ్చిందిరా భగవంతుడా' అని దువ్వే భార్య చేతలలోని ఆనంద మెక్కడ?" అనుకున్నాడు భాగ్యం. అతని తల నాలుగురోజులుదాకా నూనె లేకుండానే వుంది.

మధ్యాహ్నం పదకొండు దాటుతుంది. భాగ్యం ఓ చిన్న మూట చేత్తో పట్టుకొని ఇంటికి చేరుకున్నాడు. చిట్టి భోజనం చేసి నిద్రపోతోంది. భాగ్యంకూడా భోజనం చేసి గదిలోకి వచ్చేటప్పటికి చిట్టికి మెలుకువ వచ్చింది. భాగ్యం మూటవిప్పుతూ "చిట్టీ! ఇవేళ నీకోసం ఏం తెచ్చేనో చూసేవా" అన్నాడు. భాగ్యానికి చిట్టిని ఏవిధంగా సంతోష పెట్టవచ్చునో ఏమీ అర్థంకావడంలేదు. అసలు చిట్టి సంతోషిస్తోందో విచారిస్తోందోకూడా తెలియడంలేదు. ఆమెను సంతోష పెట్టాలని తలపెట్టిన ప్రతిక్రియా వ్యతిరేకంగా పరిణమిస్తూన్నట్టే కనిపిస్తూంది. కొందరుకొందరు స్త్రీలు అవీ ఇవీ కొనిపెడితే సంతోషిస్తారని తెలుసు భాగ్యానికి. కాని ఎలా కొనిపెట్టడం? తనేమీ సంపాదించడం లేదే? పోనీ, తండ్రి నడుగుదామా అంటే ప్రతీదానికీ ఎలా అడగడం? లేదనకుండా ఇస్తారే అనుకో. అయితే మాత్రం బోలెడంత కుటుంబాన్ని ఒక్కచేతిమీదుగా పోషింపవలసిన ఆయన కష్టసుఖాలన్నీ గ్రహించికూడా భార్యబహుమతులకని డబ్బు ఎలా పుచ్చుకోడం? ఇంక

పైచదువుకి నీళ్లు వదులుకొని ఏదైనా ఉద్యోగంలో ప్రవేశిద్దామా ?—"ఏమైతే అయింది. తరువాత చూచుకోవచ్చు"నని భాగ్యం తన మిత్రుణ్ణొకణ్ణి కలుసుకొని పది రూపాయలు అప్పుతీసుకున్నాడు. ఆ పదిరూపాయలూ పెట్టి రెండు మంచి జాకెట్టుగుడ్డలు కొని తీసుకొచ్చేడు. "చిట్టీ! ఇవేళ నీకోసం ఏం తెచ్చేనో చూసేవా" అంటూ గుడ్డ లామెచేతి కందించేడు. చిట్టి చూచింది. "ఎందు కిలాంటిగుడ్డలు కొనడం? డబ్బు లేకపోతే నాకు చెప్పకూడదూ, మానాన్నగారినైనా అడిగి ఇచ్చేదానిని" అని ముఖం ముడుచుకొంది చిట్టి.

రాత్రి పది అవుతుంది. భాగ్యం ఏదో వ్రాసుకుంటున్నాడు. చిట్టి లోపలకు వచ్చి, తలుపు గడియ వేసి అతని దగ్గరకు వెళ్లి నిలుచుంది. "నిలుచున్నావేం చిట్టీ! కూర్చో" అన్నాడు భాగ్యం వ్రాసుకుంటూనే. చిట్టి ఐదునిముషా లలాగే నిలబడి, కోపంగా "ఎందుకాపిచ్చివ్రాతలు? కాగితం దండుగ, సిరాదండుగ, దీపందండుగాను"అంటూ వ్రాస్తున్న కాగితం లాగింది. భాగ్యం తలుపుతీసుకొని బయటికి వెళ్లేడు. చిట్టి నిద్రపోయింది.

* * * * *

భాగ్యంకోసం వెదికేరు. లాభం లేకపోయింది.
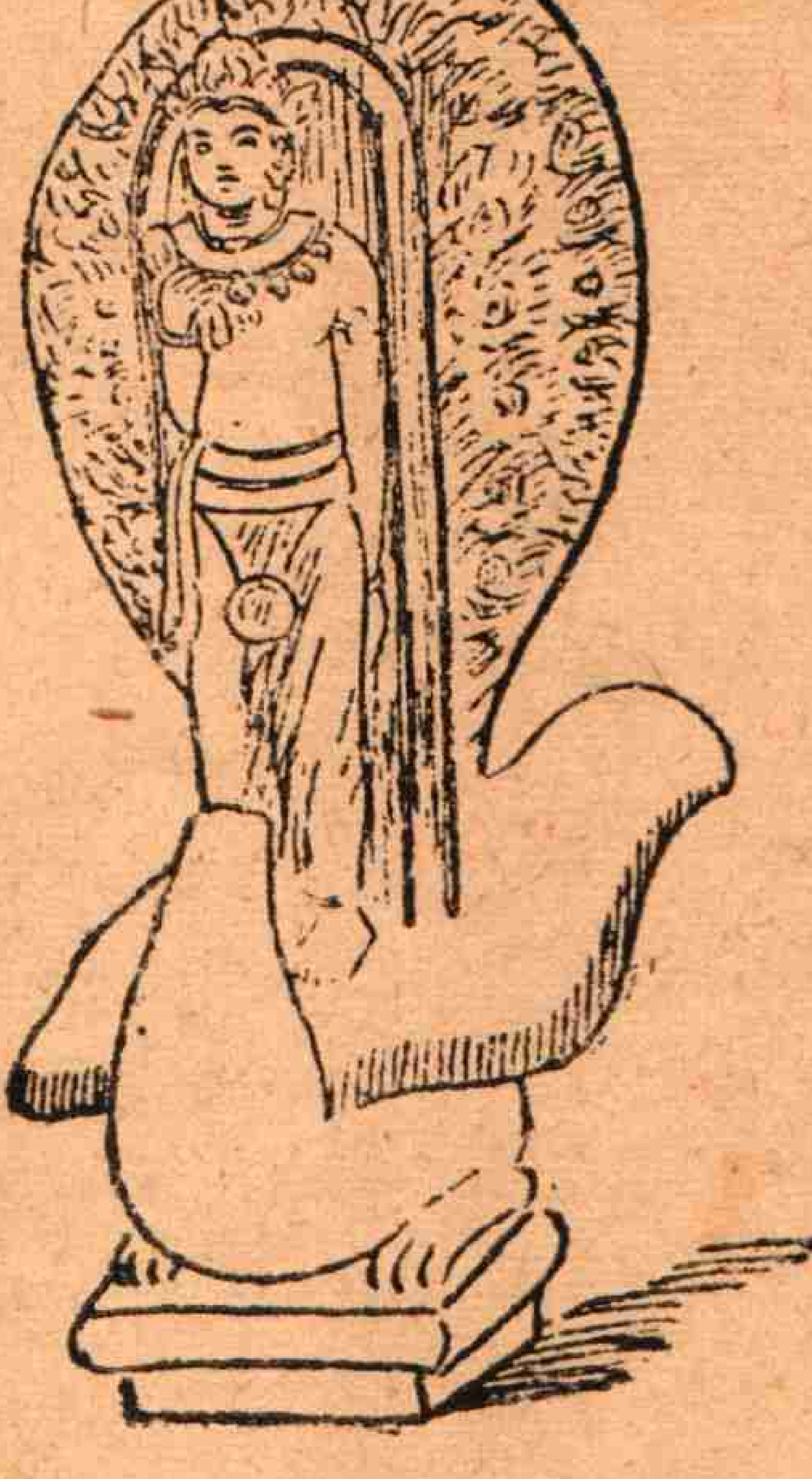
ఒక నెల గడిచింది. చిట్టిపేర ముప్ఫయి రూపాయలు, అప్పుతీసుకున్న మిత్రుని పేర పదిరూపాయలూ మనియార్డరు వచ్చింది. ఇప్పటికీ ప్రతినెలా ముప్ఫయి రూపాయల మనియార్డరు వస్తూనేవుంది.